

GARIS PANDUAN AKSES TERBUKA UPSI

Edisi Pertama, Julai 2025
Pindaan Februari 2026

Disediakan oleh:
Perpustakaan Tuanku Bainun
dengan kerjasama
Institut Pengajian Siswazah
Universiti Pendidikan Sultan Idris

GARIS PANDUAN AKSES TERBUKA UPSI

1.0 PENGENALAN

Akses Terbuka (*Open Access*) ialah pendekatan penerbitan ilmiah yang membenarkan akses percuma dan tanpa sekatan terhadap hasil penyelidikan. Universiti Pendidikan Sultan Idris (UPSI), sebagai institusi pendidikan tinggi yang bertanggungjawab menyumbang kepada perkembangan ilmu, menyokong prinsip Akses Terbuka bagi memastikan hasil penyelidikan yang dibiayai awam dapat dimanfaatkan secara meluas oleh masyarakat terutamanya para penyelidik dan pelajar.

2.0 TUJUAN

Garis panduan ini bertujuan untuk:

- 2.1 Menyatakan pendirian rasmi UPSI terhadap Akses Terbuka meliputi bahan di dalam repositori institusi iaitu *UPSI Digital Repository* (UDRep).
- 2.2 Menyediakan garis panduan untuk penyimpanan, penerbitan dan pengurusan hasil ilmiah dalam bentuk akses terbuka agar selari dengan Dasar Akses Terbuka Tesis dan Disertasi Institusi Pengajian Tinggi Malaysia.
- 2.3 Menyokong keterlihatan dan impak hasil penyelidikan UPSI di peringkat nasional dan antarabangsa.

3.0 SKOP

Garis panduan ini merangkumi semua jenis hasil ilmiah yang dihasilkan oleh:

- 3.1 Kakitangan akademik dan penyelidik UPSI.
- 3.2 Pelajar pascasiswazah (tesis, disertasi, kertas projek).
- 3.3 Pelajar prasiswazah (penulisan projek tahun akhir)
- 3.4 Kakitangan yang menghasilkan laporan teknikal atau hasil intelektual.
- 3.5 Pihak luar yang bekerjasama dengan UPSI dalam projek penyelidikan bersama.
- 3.6 Semua pihak terlibat dan berkaitan bagi jenis bahan lain yang terangkum di dalam skop UDRep.

4.0 DEFINISI

4.1 **Akses Terbuka (*Open Access*)**

Bahan dalam talian yang boleh diakses secara percuma dan bebas dari isu hak cipta dan pelesenan.

4.2 **Repositori Institusi**

Merujuk kepada UDRep, yang merupakan pusat penyimpanan kepada manuskrip akhir hasil penerbitan dan penyelidikan warga universiti yang telah bebas dari isu-isu hak cipta. Bahan-bahan yang didepositkan ke dalam UDRep adalah:

- i. Artikel Jurnal
- ii. Prosiding
- iii. Buku
- iv. Bab dalam buku
- v. Tesis

- vi. Projek Tahun Akhir
- vii. Buletin
- viii. Laporan Tahunan
- ix. Laporan Penyelidikan

4.3 **Hak Cipta**

Merupakan hak penguasaan yang dilindungi oleh undang-undang terhadap penyelidikan yang diperolehi oleh pengarang atau penyelidik.

4.4 **Pengarkiban (*Archiving*)**

Proses memuat naik salinan hasil dan karya ilmiah ke UDRep.

4.5 **Hasil Ilmiah**

Segala bentuk output yang terhasil daripada aktiviti penyelidikan atau proses keilmuan, sama ada dalam bentuk tulisan, produk, inovasi atau sistem.

4.6 **Karya Ilmiah**

Hasil tulisan yang disusun secara sistematik mengikut kaedah keilmuan bagi menyampaikan dapatan, analisis atau hujah ilmiah.

4.7 **Bahan**

Merujuk kepada segala bentuk hasil dan karya ilmiah, akademik dan penyelidikan yang dihasilkan oleh warga universiti termasuk pensyarah, penyelidik, pelajar serta kakitangan yang dihasilkan dalam bentuk digital dan disimpan dalam UDRep bagi tujuan pemeliharaan jangka panjang, akses terbuka dan penyebaran ilmu.

5.0 PENYIMPANAN HASIL DAN KARYA ILMIAH

UPSI mewajibkan penyimpanan hasil dan karya ilmiah dalam UDRep melalui prinsip berikut:

5.1 Deposit

Semua pelajar pascasiswazah dikehendaki secara mandatori memuat naik salinan tesis/disertasi ke Sistem Pustaka eSUBMIT untuk dideposit oleh Perpustakaan Tuanku Bainun ke UDRep sebaik sahaja disahkan oleh penyelia.

Manakala lain-lain kategori penulisan adalah bergantung kepada garis panduan penerimaan yang berkuatkuasa di Perpustakaan Tuanku Bainun.

5.2 Pengecualian untuk akses terbuka

5.2.1 Tesis/disertasi yang berstatus SULIT, TERHAD dan EMBARGO seperti yang dinyatakan pada Borang Pengesahan Penyerahan Tesis/Disertasi/Laporan Kertas Projek atau borang lain yang berkaitan sepertinya ke Perpustakaan Tuanku Bainun.

5.2.2 Lain-lain jenis hasil dan karya ilmiah adalah bergantung kepada polisi dan garis panduan sedia ada atau yang sedang berkuat kuasa.

5.3 Kategori Akses

5.3.1 AKSES PENUH AWAL hanya diberikan kepada warga UPSI terdiri daripada kakitangan, pelajar dan ahli Perpustakaan Tuanku Bainun yang berdaftar sahaja.

5.3.2 Bagi bahan berstatus AKSES TERBUKA yang baharu atau tahun semasa, tempoh embargo adalah selama satu (1) tahun selepas dideposit ke repositori institusi sebelum dapat diakses oleh umum.

5.3.3 Tempoh embargo bagi bahan berstatus EMBARGO adalah selama dua (2) tahun selepas dideposit ke repositori institusi. Selepas itu, bahan hendaklah boleh diakses secara terbuka melainkan terdapat permohonan bertulis untuk memendekkan atau melanjutkan tempoh embargo melepasi tempoh yang ditetapkan.

5.3.4 Perpustakaan Tuanku Bainun berhak menarik akses penuh pada mana-mana tajuk bahan yang dikehendaki atas sebab-sebab yang munasabah.

5.4 Tuaian Metadata

5.4.1 UPSI membenarkan tuaian metadata (*metadata harvesting*) bagi bahan yang berstatus Akses Terbuka (*Open Access*) sahaja melalui protokol *Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting* (OAI-PMH) atau protokol lain yang diiktiraf dan diluluskan oleh Perpustakaan Tuanku Bainun.

5.4.2 Bahan yang berada dalam kategori SULIT, TERHAD (*Limited Access*), EMBARGO, *FINAL PROCESSING*, KOMERSIAL, atau apa-apa status selain Akses Terbuka tidak akan didedahkan untuk tujuan tuaian metadata menerusi protokol tersebut. Sekatan ini termasuk paparan metadata minima, terperinci dan akses kepada fail teks penuh.

5.4.3 Tuaian metadata hanya boleh dilaksanakan dengan kebenaran rasmi daripada Perpustakaan Tuanku Bainun dan tertakluk kepada syarat, skop serta had yang ditetapkan oleh pihak perpustakaan dari semasa ke semasa.

5.4.4 Perpustakaan Tuanku Bainun berhak untuk:

- a) Mengehadkan jenis metadata yang boleh dituai (contohnya medan bibliografi asas sahaja);
- b) Menggantung atau menamatkan akses tuaian sekiranya didapati berlaku pelanggaran syarat penggunaan atau risiko terhadap integriti data dan sistem.

5.4.5 Sebarang penggunaan metadata yang dituai hendaklah mematuhi undang-undang hak cipta, dasar perlindungan data, serta tidak boleh dimanipulasi, dipinda atau digunakan bagi tujuan yang menyalahi peraturan, termasuk tujuan komersial tanpa kebenaran bertulis daripada UPSI.

5.4.6 UPSI tidak bertanggungjawab terhadap sebarang salah tafsir, perubahan kandungan, atau penggunaan semula metadata oleh pihak ketiga selepas proses tuaian dilaksanakan.

6.0 PERANAN DAN TANGGUNGJAWAB

- 6.1 **Perpustakaan Tuanku Bainun:** bertanggungjawab mengurus dan menyelenggara UDRep dengan memastikan semua bahan disemak, diluluskan, diindeks, dipelihara serta dipaparkan mengikut dasar akses terbuka, hak cipta dan piawaian universiti.
- 6.2 **Penyelia / Penilai Tesis:** menyemak kandungan dan membuat pengesahan status bahan sebelum dihantar ke Perpustakaan Tuanku Bainun.
- 6.3 **Pusat Pengurusan Penyelidikan dan Inovasi (RMIC):** memastikan bahan yang dimuat naik ke UDRep telah mematuhi garis panduan ini.
- 6.4 **Institut Pengajian Siswazah (IPS):** memastikan Garis Panduan Penerimaan Tesis dan Disertasi Berteks Penuh Di Dalam Format Digital Secara Self Deposit Ke Repositori Institusi Universiti Pendidikan Sultan Idris dipatuhi oleh pelajar.
- 6.5 **Fakulti dan Pusat Pengurusan Akademik (PPA):** memastikan Garis Panduan Penerimaan Projek Tahun Akhir Berteks Penuh Di Dalam Format Digital Melalui Self Deposit Kepada Perpustakaan Tuanku Bainun Universiti Pendidikan Sultan Idris dipatuhi oleh pelajar.

7.0 RUJUKAN

- 7.1 Dasar Akses Terbuka Universiti Awam Malaysia.
- 7.2 Garis panduan Repositori Institusi UPSI Digital Repository (UDRep)

bertarikh Februari 2022.

- 7.3 Garis Panduan Penerimaan Tesis dan Disertasi Berteks Penuh Di Dalam Format Digital Secara Self Deposit Ke Repositori Institusi Universiti Pendidikan Sultan Idris Revisi 1.0.20210106.
- 7.4 Minit Mesyuarat Penyelarasan Tesis/Disertasi Pelajar Sarjana dan Kedoktoran ke Perpustakaan Tuanku Bainun antara IPS dan PTB, 13 Julai 2020.
- 7.5 Garis Panduan Penerimaan Projek Tahun Akhir Berteks Penuh Di Dalam Format Digital Melalui Self Deposit Kepada Perpustakaan Tuanku Bainun Universiti Pendidikan Sultan Idris Revisi 1.0.20221028.
- 7.6 Minit Mesyuarat Penyelarasan Penerimaan Projek Tahun Akhir Ijazah Sarjana Muda ke Perpustakaan Tuanku Bainun Bil. 01/2022, 2022.